

HET OBJECT VAN DE MAAND

Gigantisch en niet eens compleet

John W.M. Jagt, Natuurhistorisch Museum Maastricht, de Bosquetplein 6-7, 6211 KJ Maastricht, e-mail: john.jagt@maastricht.nl

Al meer dan twee eeuwen is het typegebied van het Maastrichtien wereldberoemd om zijn onvoorstelbare rijkdom aan mosdiertjes (bryozoën), een aparte stam van ongewervelden die nauw verwant is aan de brachiopoden of armpotigen. Die veelheid aan soorten wordt ook uitgedrukt in een breed scala aan morfologische types; niets leek te gek. Zelfs competitie tussen twee soorten is bekend, waarbij de ene harder groeide dan de ander en die laatste daarmee als het ware verstikte. De in november 2004 ge-

FIGUUR 1
Pennipora anomalopora uit de Meerssen Member van de ENCI-Heidelberg-Cement Group groeve (NHMM 1997130) in zij- (a) en onderzicht (b). Grootste breedte 240 mm (foto's: John W. Stroucken).

Om het eeuwfeest van het Natuurhistorisch Museum Maastricht extra luister bij te zetten, maken we in 2012 een selectie van aparte, fraaie of anderszins tot de verbeelding sprekende stukken uit de museumcollecties. Het uitgekozen object zal voor de duur van een maand in een wisselvitriene worden geplaatst, met verwijzing naar het hierop betrekking hebbende artikel in het Natuurhistorisch Maandblad van die maand.

storven professor Ehrhard Voigt (Universität Hamburg) heeft van Krijtmosdiertjes zijn levenswerk gemaakt. Die van Maastricht en omgeving namen een heel bijzondere plek in zijn hart in, zoals zijn verzamelingen in het Senckenberg Institut (Frankfurt am Main) duidelijk laten zien. Ook eerdere generaties kenden echter adepten van dit soort fossielen, onder andere Eduard Pergens uit Maaseik en Casimir Ubaghs uit Valkenburg aan de Geul.

Door de bank genomen zijn de Maastrichtse mosdiertjes eerder van bescheiden formaat. Heel af en toe duikt er een ware joekel op, zoals het hier afgebeelde exemplaar. Het werd gevonden door vier leden van de afdeling Den Haag van de Nederlandse Geologische Vereniging, die op 30 april 1994 deelnamen aan een excursie naar de ENCI-groeve. Omdat het stuk al behoorlijk was versnipperd, heeft Fred Michon, lid van die groep, het daarna op zich genomen om de zaak weer enigszins in zijn oude glorie te herstellen. Op die manier prijkt nu weer een machtige kolonie met een veelvoud van vingerachtige uitstulpingen (JAGT & MICHON, 1995) in de wisselvitriene van het museum.

De soort waarom het gaat is *Pennipora anomalopora* (Ubaghs, 1858), waarvan *Pennipora beyrichi* Hamm, 1881 een jonger synoniem is. Tot dusver lijkt deze tot Maastricht en omgeving beperkt te zijn. De grote kenners op het gebied van bryozoën, Dr. Paul D. Taylor (The Natural History Museum, Londen) en wijlen professor Voigt merkten in slijpplaatjes van één van de vingers een soort groeiringen op (TAYLOR & VOIGT, 1999). Deze lijken gekoppeld te zijn aan broedkamers, waaruit zij afleiden dat, mocht larvenbroed een jaarlijks fenomeen zijn geweest in deze soort, de groei van de vingers dan jaarlijks circa drie mm bedroeg. Daarmee komt de leeftijd van de hele kolonie op meer dan 35 jaar. Voorwaar een koninklijk mosdiertje, in meer dan één opzicht!

DANKWOORD

Dank aan Fred Michon (Rijswijk) voor het vinden en voor de recente donatie van dit stuk aan het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Literatuur

- JAGT, J.W.M. & F. MICHON, 1995. I. Bryozoën – een geval apart. II. Een Krijt-bryozo die aan grootheidswaan zin leed? *Pennipora beyrichi* Hamm, 1881. Nederlandse Geologische Vereniging, Afdeling Den Haag, Speciale Uitgave Oktober 1995: 12 + 13 pp.
- TAYLOR, P.D. & E. VOIGT, 1999. An unusually large cyclostome bryozoan (*Pennipora anomalopora*) from the Upper Cretaceous of Maastricht. Bulletin de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Sciences de la Terre 69: 165-171.